

BUNUL ECONOM

REVISTĂ PENTRU AGRICULTURĂ, INDUSTRIE ȘI COMERCIU

ORGAN AL: „Reuniunii Economice din Orăștie“ și „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului“.

ABONAMENTE:

Pe an 4 coroane (2 fl.); jumătate an 2 cor. (1 fl.)
Pentru România 15 lei pe an.
C-TUL CASEI DE PASTRARE POSTALE Nr. 10025.

APARE:

În fiecare Duminică.

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifa, cu prețuri moderate.
Abonamentele și inserțiunile se plătesc înainte.
C-TUL CASEI DE PASTRARE POSTALE Nr. 10025.

America — nenorocirea noastră.

Trăim vremuri întoarse.

Lenea și trândăvia, stricăciunea și josnicia să pare că s'au cocoțat pe judecata obștei.

O spunem asta din pățanie.

Am fost într'un sat, unde încercasem să talmăcesc răul ce-și fac oamenii, care își părăsesc vatra părintească, pentru vorbe dulci și pentru nădejdi nenorocite. Și era gata să o pățesc. Erau de față: un fost gendarm

și doi tineri, ce isprăviseră 3—4 clas. gimnasiale. Toți aceștia, să înțelege, făceau pe *cuminții* satului. Ei împărțiau sfaturi în toate treburile, chiar și în de-acelea despre care idee n'aveau. C'o vorbă scurtă ei erau advocații, ei medicii, ei judecătorii, ei sfătuitoarii co-

Japonezi la masă.

munei întregi. Și satul îi asculta, căci satul în prostia sa, pe ei îi țineau mai »învățați« (?).

Nenorocirea satului a fost, că oamenii aceștia au tras cu urechea la poveștile unor orășeni, ce să întrebau și să sfătuiască despre mergerile în *America*.

A fost destul atâta.

Oamenii satului, auzind vorbe, pe care nu le-au înțeles, s'au apucat să talmăcească în sat lucruri fantastice, lucruri din povești.

Și oamenii năcăjiți din sat, au primit de bani buni poveștile nenorocite

ale oamenilor acestora. S'au sfătuit în prostia lor, și peste câte-va zile și-au pus pământul și casa și avutul lor — la vânzare.

Și s'au pornit după oamenii, care n'aveau ce perde și care n'aveau nici o judecată.

👉 Domnii abonați sunt rugați a ne trimite prețul abonamentului. 👈

În chipul acesta se pornesc mergerile Românilor noștri spre America.

În chipul acesta ne face poporul, țeranul nostru să plângem și să des-nădăjduim de câte-ori veste ne vine, că din cutare sat sunt gata de plecare atâtea și atâtea sute de oameni.

Dragii noștri! Vorbelor de clacă nu porniți. Vorbelor de clacă nu dați crezământ. E adevărat că America are lipsă de *brațe de muncă*, e adevărat că America dorește să fie cât de mulți lucrători, ca cu atât să-i capete mai lesne. Dar' tot atât de adevărat este, că *omul de muncă*, omul, căruia îi place lucrul și aici la noi în țară și ori și unde are de lucru.

Numai leneșii, numai trândavii și prăpădiții nisuiesc să meargă în altă țară, unde nu-i cunosc, cred ei, unde pot trăi cu minciuna.

Să cetiți, dragii mei, scrisorile ce vin dela cei duși în America și veți vedea soarta lor tristă, traiul lor nenorocit.

Aici acasă au fost gazde, au fost moșieri, proprietari cu pământ, case și slugi. Și când au ajuns în America s'au făcut *slugi*, s'au făcut *zileri* răi, numai să nu moară de foame.

Și apoi dacă au câștigat câte ceva, ca servitori, să laudă și fac povești despre banii ce-i au.

Nu credeți, dragii mei vorbelor deșerte. Nu credeți vagabunzilor.

Rămâneți la vatră voastră. Lucrați aici cu străduință și Dumnezeu e în ajutorul vostru.

Vasile C. Osvadă.

FOIȚĂ

CARMEN SYLVA

VÎRFUL CU DOR

(Urmare și fine).

»Cine ești tu?» strigă el. »Oare tot iadul este conjurat în contra mea? Cine ești, dacă nu ești Vifora?»

Femeea devenise din nou stincă și prin vijeliă răsunau aceste cuvinte:

»Sunt dorul. Și tu ești al meu. Cele din urmă buze, pe care le ai sărutat, sunt ale mele.»

Intr'o clipeală se tăcu liniște și pace și soarele reeși. Razele lui picau pe un om palid, care, răzimat de buciul său, se uita în vale și până în Dunăre. El nu mai suspina. El nu se mai mișca. Inima nu-i mai bătea. Brațele îi sta încrucișate pe pept. De abia o mișcare greoaie a genelor îl trăda, că mai trăește.

Atunci începură toate a se mișca jur împrejur. Omătul și ghiața se topiau și curgeau spre vale, și sub omăt și sub ghiață se ivia iarbă verde. Ionel nu se mișcă. Pădurea se desbracă de frunzele cele uscate și

DELA REUNIUNILE NOASTRE

Nouă »Societate economică» în Racovița, comitatul Timiș.

Primum corespondența de mai jos, căreia cu plăcere dăm loc în coloanele foii noastre:

Lipsa de a schimba viața economică-socială și a introduce poporul român în economia rațională, nu poate lăsa indiferent nici pe un factor, care și numai cu un pas ar putea duce înainte chestia aceasta mare națională.

Pătruns în inima sa de binele comun și starca materială a poporului român, nu a lăsat în odihnă nici pe dl Ioan Czáró, director la școala de stat în Racovița, până când a înființat în comuna sa »Societatea economică».

Laudă merită acei 35 de economi, din comuna respectivă — în al cărei teritor să extinde activitatea reuniunii economice a comitatului Timiș — cari înțelegând intenția nobilă a d-lui director, în ședința lor din 8 Martie a. c. s'au împreunat la olaltă și cu activitate de sine stătătoare au format »Societatea economică comunală», alegând de președinte pe dl Ioan Czáró, ear' în corpul oficial, în comitet, și comitetul de supraveghiere tot bărbați cu zel cătră societatea noastră, de care în comitatul Timiș prin satele românești încă nu a fost; până-când Șvabii de mult să laudă cu »Landwirthn Verein»-urile lor!

Ne bucurăm văzând că nici Românii noștri nu mai rămân înapoi și dee bunul Dumnezeu, ca societatea aceasta să înflorească și să se întărească spre binele comun al poporului român de acolo!

mugurii se întreceau unii cu alții. Lui Ionel se părea, că nici nu-i pasă. Ciripit de paseri se răspândi din vale spre munte în sus și vuetul păraelor după o ploaie caldă. Ionel nu auzia. Era ca și cum s'ar aduna împrejurul lui tot ce e viu pentru a-l trezi: dar' în zadar. El se uita țintă în vale, spre Dunăre, ca și cum ar fi de peatră. De odată se ivi însă viață în trăsurile feței sale. Ochi începură a străluci, fața i-se roși puțin. Cu brațele și cu capul întinse el căuta să audă lătratul apropiat al cânilor și sunetul telincelor. Acum vedea el bine oile lui cum veniau. Atunci puse buciul la buze pentru a le cânta de bună-venire: dar numai de cât scăpă buciul, și apucă inima cu mâinile, și strigând »Mor», Ionel pică la pământ fără suflare.

Câinii lui ajunse. Ei îi lingeau mâinile și fața. Veni și Miorița lângă el și strigă. Veni și ciobanii și îl chemară pe nume. Ionel însă zăcea jos întins cu un suris ceresc pe fața-i slabă și nu da nici un singur răspuns. Buciumul, care mai odinioară era încă însuflețit de suflarea lui, sta rupt în două. Jur împrejur nimic nu purta semnele luptelor tinărului voinic. Ciobanii îl înmormântară, unde îl aflare. Ear' virful muntelui îl numiră —

Virful cu dor.

DIN LUME

Intărirea episcopului din Arad.

Foaia oficială publică în numărul de Mercuri decretul regal, prin care Maj. Sa a binevoit preagrațios a întări alegerea P. C. Sale Archimandritului *Ioan I. Papp* de episcop al diecesei gr.or. române a Aradului.

Din dietă. Dieta a luat vacanță. Sâmbătă a ținut ultima ședință înainte de sărbătorile Paștilor.

Intre altele Szombathy interpelează în privința miseriei, ce domnește la populațiunea din cercurile Halmagiului-mare și Boroș-Sebeșului, din cauza recoltei compromise din anul trecut. Dărănyi răspunde, că guvernul a votat 10.000 cor. pentru lucrări publice în ținutul acela. Okolicsányi interpelează în privința politicii externe. Széll răspunde, că politica monarhiei față de Peninsula-Balcanică constă într'aceea, că statele și raporturile de-acolo să se consolideze pe baza convențiilor internaționale, statul quo teritorial, național și politic, prin urmare și integritatea Turciei, să se mențină nestirbit, ca acele țeri să se poată desvolta de sine și noi să trăim în pace cu ele, îngrijind totodată, ca nici o putere să nu exercite o influență preponderantă în defavorul alteia. — Proxima ședință va fi în 16 Aprilie. La ordinea zilei: proiectul de lege pentru prelungirea indemnității.

Sfatul nevastei.

Ascultați-mă, surate,
Ce-i pe voi ciudatul port?
Au nu mai aveți în sate
Cânepă și in de tort?

Ce? suveica nu mai știe
Printre spete să-și strecoare
Povestita hărnicie
În nopți lungi de șezătoare?

Ce? paianjenii acuma
În răsboaie până țes?
Grija, lor li-i dată numa
De urzit și de ales?

Ascultați-mă, surate,
Rea e calea apucată:
Unde's fotele bogate,
Vilnicele de-altă dată?

Alergară-ți la orase
De un timp, după vestmânt
Cu podoabele-i posnașe
Fără fir de legământ:

Din Peninsula-Balcanică.

După știri consulare din Monastir, în districtul Ochrida a fost în zilele de Vineri și Sâmbătă o adevărată revoluție.

O bandă bulgară a ucis pe mai mulți Mohamedani. Trupe de bași-buzuci s'au pus în urmărirea bandei și au asediat două sate de pe înălțimile dela Debrza, la Nord de lacul Ochrida, unde se refugiase banda. La rîndul lor bandele de bași-buzuci au fost încunjurate de locuitorii a 12 sate de bulgari din împrejurimi. Banda bulgară a putut să fugă. Sunt numeroși morți și răniți din ambele părți.

Insurgenții bulgari au demolat cu dinamit un pod și un tunel de pe linia Salonic—Constantinopol. Cercurile diplomatice sunt indignate de aceste atentate contra trenurilor.

Serbia concentrează trupe numeroase la hotarele dinspre Serbia-veche, deoarece se teme de mișcarea Albanezilor. Dacă mișcarea continuă, se vor chema și rezervele.

Noue lupte între Albanezi și trupe turcești. Din Ueskueb se anunță, că Duminecă s'au adunat în jurul Mitroviței 1500 Albanezi înarmați, cerând intrare în oraș, ca să predea o jalbă autorităților turcești, în care spun, că ei nu s'au răscolat contra regimului turcesc, ci contra Slavilor. Nepermițându-li-se intrarea în oraș, a urmat o ciocnire sângeroasă între trupele turcești și Albanezi, din cari au rămas 30 morți pe câmpul de luptă.

Ferberea e în creștere.

Rusia și Turcia. Foile rusești, între cari mai ales »Novoje Wremja« și »Novosti« atacă pe Turci în articole

violente, zicând, că dacă ei nu pot să înfrâneze pe Albanezi, atunci va trebui să ia asupra lor Rusia și Austro-Ungaria regularea turburărilor din Macedonia.

Călătoria Regelui Eduard.

Regele Angliei Eduard VII. se află de present în Portugalia, ca oaspele Regelui Carol. In 26 Apr. n. Regele Eduard va visita la Roma pe Regele Victor Emanuel. Se zice, că tot atunci va visita și pe Papa Leon. La începutul lui Maiu Regele Eduard va merge la Paris, unde se va întâlni cu presidentul Loubet al Republicei franceze.

Incerări de mobilizare în Rusia. Ziarul »Novoje Wremja« spune, că în toate orașele ruse de pe malul Mării-Negre s'au făcut încercări de mobilizare a armatei, cari au reușit bine.

Știri diverse.

Starea sămănăturilor în România. Rapița în foarte multe locuri este compromisă din cauza gerului. Tot așa au avut și viile a suferi mult din cauza gerurilor. În schimb grâul este foarte frumos în toate locurile.

Comunicațiune cu automobil între Orșova-Băile-Herculane și Orșova-Băziás, se va înființa de cătră un întreprinzător din Arad. Comunicațiunea se va face între Orșova și Băile-Herculane pe zi de 6-ori, între Orșova și Băziás de 4-ori.

Pentru întreprinzători.

Reconstruirea Școlilor de stat elementare și civile din Sibiu. Ofertele pentru livrarea materialului necesar sunt a se adresa până în 27 Aprilie n. la Direcțiunea oficiului de ajutor a ministrului de culte și instrucțiune publică, V. Hold utca 16. Preliminarul e de 95 000 cor., vadiul 5%. Condițiuni a se vedea la Herczegh Zsigmond și Baumgarten

Că, ce legământ să fie
Între viața plugărească,
Între dătin', de-o vecie
Măndre'n firea românească, —

Și 'ntre lucruri rînduite
Pentru un port fără lipiciu?
Unde's fotele gătite
Numai fluturi și arniciu?

Așa este: se preface
Toată munca în parale:
Dar spre-a casei bună pace
Au și ele-ănume cale;

De ce dar la tîrg s'ar duce
Pentru sarbede găteli,
Scumpe, de să-și facă cruce
Cel cu rost la socoteli?

Și chiar eține să fie,
Nu au noimă, n'au măndrețe,
Nu au pic de trăinicie, —
Trupu'l țin ca strins în bețe!

Ascultați-mă, surate, —
Ia dați naibei așa port,
Și porniți pe semădate
Cănepe și in de tort.

Dați suveicii zor, să știe
Printre spete să-și strecoare
Povestita hărnicie
Din nopți lungi de șezătoare;

Dați paianjenii de-oparte
Să urziască prin pustii...
Fie-vă răboiul parte
De cinstite bucurii;

Vă 'ndemnați cu n'ziuința
Ca în vremi de neuitare:
Inflorescă-vă ființa
Româneasca vestmăntare!

N. Rădulescu-Niger.

Iaponezi la masă.

(Vezi ilustrațiunea).

Iaponia este una din țările cele mai interesante pentru noi Europeeni, din cauza obiceiurilor și modul de traiu a populațiunii ei. Nu sunt nici cinci sute de ani, de când primul European a pus piciorul pe pământul Iaponiei și și după aceasta multă vreme a

Sándor, edificatori, Budapesta, VIII. köztemető ut 4. — Pentru reconstruirea podului și a fermului dela drumul public Braşov-Bodzakraszna sunt a se adresa oferte până la 14 Maiu n. la magistratul oraşenesc din Sepsi-Szent-György. — Pentru transportul de năşip pentru drumul public al comitatului Bistrița-Năsăud sunt a se înainta oferte până în 4 Maiu n. Vadiul 5%. — Pentru livrarea a 500 paturi de fer sunt a se adresa oferte comandai corpului 12 din Sibiu până în 15 Aprilie. Vadiul 5%.

CALENDAR ECONOMIC.

Ce facem în Aprilie?

În grădina de pomi putem începe cu altoitul. Pomi li curățim de toate crengile uscate și pe cei sădiți de curând li udăm în timp uscat. Omidele rămase acum e timpul de a le culege fără întârziere. Sapă și plivește bine grădina de pomi.

În grădina de legume se pot sădi tot felul de verdețuri sau legume. Plantele răsărite în patul cald le răsădim în liber și în timp uscat le udăm regulat și cu îngrijire, dar de regulă dimineața. Răsadnițele cu acoperământ se descoper toată ziua, ba și peste noapte, dacă nu e temere de îngheț.

În câmp. Plivește sămănăturile de burueni înainte de a da în paiu. Samănă cucuruz și pune cartofi. Isprăvește cu sămănatul semințelor de primăvară și e consultat a tăvălugi sămănăturile, a căror pământ s'ar fi încorțosat. Grapă livezile.

În viie lucrul de căpetenie este tăierea, ridicarea și cercuirea. Surcei de viță de viie și acum se mai pot sădi.

Albinele în luna aceasta încep cu sîrguință lucrul lor. Să îngrijim de curățenia cuvenită și să le scutim de inimizii lor, cari la tot casul trebuie puștii fără cruțare.

Vitele în luna aceasta după Sf. George se scot la pășune. Grijă să nu se umfle de nutrețul cel verde. Se dă fîn înainte de a le scoate la pășune. Galițele cam în luna aceasta puiază. Trebuie să îngrijim foarte bine de ei. Puii de curcă numai în zilele calde și cu soare trebuie lăsați afară la aer liber.

fost încă oprit a se așeza străinii acolo. Așa pe la mijlocul secolului trecut, cedând influențelor civilizațoare europenești, Iaponia primind foarte repede și cu bunăvoință tot ce caracterizează un stat civilizat modern, astăzi o putem pune în rînd cu statele civilizate din Europa.

Iaponezul primește ușor învățătură, e muncitor, bun soldat și mai presus de toate iubște foarte mult curățenia. În mănăcare este foarte sobru, adecă se mulțumește cu mănăcări simple. Mănăcarea lor principală este orez fiert în apă, meiu, legumi păstăioase, cartofi, crastaveți și ciuperci, apoi pești și raci. Pâinea, laptele, untul și brânza le erau necunoscute, ear' mănăcări de carne foarte puțin obicnute. La aproape toate mănăcările lor se mai consumă ridichi sărate, patlagele vinete, crastaveți etc. Ca beuturi se întrebuintează tea fără nici un adaos și berea de orez numită de ei: sake. Tutun încă se fumează mult și nu numai de bărbați, ci și de femei.

Ilustrațiunea noastră înfățișează o familie așezată la masă.

Caii.

(Reproducerea interzisă).

Rasele cailor.

(Urmare).

Acestea din urmă se caracterizează prin trepătul lor neîntrecut de iute. Rasa nu este tocmai veche; ea de vre-o sută de ani. Ea s'a format din iepe de rasă holandeză cu armăsari arabi, căreia s'a mai adăugat și sânge persian și chiar englez.

Rasa ungară. Calul unguresc de regulă e mic (125 până la 150 ctm.), colțuros, din cauza oaselor, care nu sunt îmbrăcate în carne. Infățișarea totală nu este însă nenobilă. Capul în general este frumos și dacă apare mare, cauza este gâtul cel subțire; grebânul e înalt, spatele drept sau și încovoiat în sus, șoldurile eșite afară; crupa cade costiş spre partea de din dărăt, cu toate acestea coada este inserată (legată) înalt. Corpul în general e voluminos și picioarele scurte și subțiri, însă puternice. Coloarea obicinuită este murgă, mai rar galbănă și sură. Mult se aseamănă cailor ungurești cei de *Galiția*, precum și cei de *Transilvania*, care sunt însă ceva mai mari.

Rasa română. Caii ce găsim răspândiți în România și în vecinătatea ei nemijlocită, încă aparțin grupei orientale. Ei încă posed mult sânge arab, prin multele încrucișări de pe vremea când Turcii erau pe-acolo staveriți. Ei samănă cu caii de Transilvania și cei ungurești. În asemănare cu mărimea lor, care nu trece peste mijlocie și întreținerea și nutrirea lor neîngrijită, ei sunt foarte puternici și iuți ceea-ce denotă (arată) în adevăr, că posedă sânge nobil arab. În regiunea muntoasă găsim cai mai mărunți, cu corpul mai îndesat și picioare mai groase. Ei sunt excelenți pentru a purta greutatea pe cărările stâncoase ale localităților unde îi găsim.

Rase Occidentale.

Pe când rasele Orientului ne dau în general caii cei mai buni de călărie și cai mai ușori pentru trăsură, rasele Occidentului ne prezintă cea mai mare variațiune, atât în ceea-ce privește mărimea corpului, cât și modul de întreținere al lor. Deși aceste rase s'au amestecat la formarea lor, cu mult sânge oriental, totuși țesăturile corpului lor sunt mai moi, capul mai mare și mai greu, gâtul scurt și puternic, corpul cilindric (rotund), picioarele scurte și groase, coama și coada lungă și deasă. Din această grupă vom nota numai cele mai însemnate și anume:

Rasa Engleză, care s'a format din cai indigeni și armăsari arabi. Inceputul formării acestei rase s'a făcut la anul 1680 sub domnia Regelui Carol al II-lea. Caii acestei rase se folosesc cu deosebire la curse (alergări de cai).

Rasa Percheron, o găsim cu deosebire în Franca-de-Nord, sunt foarte mari și se folosesc pentru a trage greutatea mari. Coloarea de regulă albă sau pestriță.

Rasa Clydestal ne dă caii cei mai buni pentru muncile agricole. Ei sunt colosal de mari și grei. Înălțimea

lor dela pământ până la vârful grebânului variază între 1 metru 75 ctm. până la 2 metri.

Caii Pony numim aceia, cari se caracterizează prin micimea lor, de regulă au 1'00—1'20 ca înălțime la grebân. Rasele Pony le găsim în Anglia și Scandinavia.

Vitele mari cornute. (Ros taurus).

Pentru țara noastră prăsirea și ținerea vitelor mari cornute are o deosebită însemnătate. Ea fiind o țară eminentă agricolă, în care cea mai mare parte a populațiunii se îndeletnicește cu agricultura, nu poate propăși fără vite, care sunt trebuincioase la lucrarea pământului și a întrebuința cu folos unele produse ale pământului, care în alt mod nu s'ar putea folosi, ci numai prefăcându-le în carne și grăsime, necesare hrănirii poporului din țară și străinătate. Deoarece în multe țeri ale patriei noastre creșterea vitelor este singurul izvor de bogăție a multor proprietari, ni-se impune de sine a da o deosebită luare aminte creșterii și îngrijirii acestui soi de animale domestice.

Rasele vitelor mari cornute.

1. Rasele Podolice.

Rasele ce ocupă Ostul și Sudul Europei și cari se extind pe o întindere foarte mare, ocupând: Ungaria, Transilvania, România și Rusia până în Asia la hotarele Chinei, se numesc printr'un singur nume, adică *rase Podolice*. Ele se caracterizează prin părul lor alb sau puțin cafeniu. Nu sunt nici-odată pătate, coarnele foarte lungi, îndreptate în afară, așa că vârful lor stau câte-odată și până la doi metri și mai bine departe unul de altul. Ele se desvoltă în tinerețe foarte încet, ajunse însă la maturitate (deplină desvoltare), ne dau vitele cele mai bune de jug. Să mulțumesc cu nutrețul cel mai prost și puse la îngrășat se îngrășe foarte repede, producând mult sêu.

După întinderea geografică deosebim:

1. *Rasa Ungară și Transilvană.* Capul e lungăreț și ascuțit la bot; oasele corpului în general mari; gâtul potrivit, nu este lung, nici prea scurt; peptul lat; bărbia puțin desvoltată; crupa piezișe; coada la basă (rădăcină) groasă, subțindu-se tot mai mult către vîrf; ochiul e așezat costiş; culoarea pelei este cenușie închisă, ear' a părului albă sau puțin cenușie, cu deosebire pe spate; numai în jurul ochiului găsim un cerc mai negru, cu deosebire la tauri; botul, vârful coarnelor, vârful cozii și copitele sunt totdeauna negre. Vacile dau puțin lapte și pot ajunge o greutate între 350—550 kilograme. Această rasă este una din cele mai bune pentru jug, și dintre cele mai puțin gingașe în privința nutrețului. De aceea puse la un nutreț mai bun și îmbelșugat, se îngrășe iute. Este însă caracteristic, că grăsimea nu se așează sub piele, ci mai mult în interiorul corpului.

(Va urma).

PENTRU ECONOMI

Impărțirea grădinei de legumi.

Intocmai ca și la cultura plantelor pe câmp așa și în grădinile noastre de legume nu este bine să se samene pe aceeași bucată de pământ aceeași plantă mai mulți ani de-arândul. Cel mai bun mijloc de a păstra rodnicia pământului este tocmai a schimba plantele între ele. Aceasta vine de acolo, că același pământ nu poate hrăni ani de zile aceeași plantă, fiind-că ea luând din pământ mereu aceeași hrană, îl sărăcește tocmai de hrana, de care această plantă are nevoie. Același pământ are însă altă hrană, care e bună pentru alte plante, cari își iau hrana lor din alte părțile de pământ, tot din același loc. Din cauza aceasta, trebuie să se schimbe plantele între ele pe aceeași bucată de pământ. Un alt folos ce avem din această schimbare este, că buruienile și insectele vătămătoare nu se încuibă așa ușor.

Pe lângă această schimbare regulată mai trebuie să avem în vedere că nu la toate legumele prieste o îngrășare proaspătă cu gunoi (bălegar), pe când altele numai atunci reușesc mai bine, dacă le gunoim pământul cât de mult. Pentru a ne ajunge mai bine scopul în ceea-ce privește schimbarea plantelor de pe același loc și a le cultiva într'un pământ mai gras sau nu, grădinarii au convenit a împărți legumele în trei categorii (feluri) și după ele și în grădină vom face trei table (parcele, tarlale) egal de mari. Le vom numi: tabla I, II și III. În fie-care an vom gunoi cu gunoi de vite [bălegar] numai câte o singură tablă; așa de ex. în anul prim, tabla I. În ea vom sămăna și resădi legume cărora le convine un pământ îngrășat, și anume: tot felul de varză, gulii (cărălabă), țelină [țeler], conopidă (carfiol), spanac, ridichi de lună, lăptuci (salată), crastaveți, pepeni, pătrîngel pentru frunze, măghiran, anason etc. În anul al doilea nu vom gunoi tabla aceasta, ci se va săpa numai și o vom cultiva cu astfel de legume, cari nu cer o gunoie proaspătă a pământului, precum sunt: morcovi, pătrîngel pentru rădăcini, sfeclă, napi (brosbe), ridichi de vară și de eamnă, ceapă, usturoi, praz (pur) etc. În anul al treilea earăși nu se gunoiește tabla aceasta și se cultivă cu plante puțin pretențioase, precum sunt: fasole ologă și urcătoare, mazere, bob, cartofi etc. și dacă pământul este bun din firea lui, se mai poate sădi și cu ceapă.

Ca să avem însă în fie-care an și pământ gunoit proaspăt, vom gunoi în anul al 2-lea tabla III, ear' în anul al 3-lea tabla II, așa că în anul al 3-lea revenim earăși la tabla I, și așa urmăm mai departe. În modul acesta vom avea în fie-care an câte o tablă proaspăt gunoită, una, care a fost gunoită înainte cu un an și a treia, care a fost gunoită înainte cu doi ani. Potrivit acestor table se va sămăna și sădi cu plantele după-cum am arătat mai sus.

Deosebit de aceste trei table din grădină vom mai avea și una a patra, mai mare sau mai mică, după trebuință. În ea vom cul-

tiva astfel de plante, cari cer în fie-care an o gunoie îmbelșugată cum este d. e. sparghelul (spargelul) și de acelea care cresc mai mulți ani de arândul din tot aceeași rădăcină și nu se pot muta în fie-care an din loc în loc, cum sunt d. e. fragile [căpșunele] ș. a.

Medicul casei.

Apa de beut.

Beutura cea mai sănătoasă este apa; ea potolește setea și ne recorește în timpul căldurei și este singura beutură ce se cuvine pentru copii. Apa de beut trebuie să fie curată, limpede, fără miros și ușoară. Prea multă beutură slăbește stomacul; de aceea nu trebuie să bem prea multă apă de odată. Apa văroasă este grea la beut și nici nu este bună pentru fiertul bucatelor. Apa murdară, turbure, cu miros, nu este sănătoasă. Apa din lacuri, băltoace și ori-ce apă stătătoare, mai ales însă apa din lacuri și gropi în care se topește (moaie) inul, cânepa, teiul, produc boale grele.

Cea mai bună apă este cea de izvor; sunt însă și izvoare cari nu dau apă bună, ci grea, văroasă. În lipsă de apă bună de izvor bem apă curată de pârâu (gârlă) sau de riu; ea este sănătoasă, dacă albia și malurile pârăului sau a râului sunt curate, dacă nu se scurg în pârâu sau riu felurite necurătenii din curți, grajduri, privați (umblători), velnițe [poverne] și alte fabrici, și dacă locuitorii comunei n'au răul obicei a arunca în pârâu sau riu gunoi și alte lucruri murdare. De regulă apa de pârâu sau riu este mai curată în susul satului, înaintea intrării și în sat și mai necurată în josul lui, după-ce apa curgătoare a fost amestecată cu necurătenii provenite din case și curți.

Apa de fântâni este numai atunci bună, când fântâna e fost săpată într'un lac curat, depărtat de grajduri, de grămadă de gunoi, de privați și când fântâna este destul de adincă. Fântânile săpate în locuri murdare, băltoace, în vecinătatea de privați, grajduri, ocoale de vite (coșare), diferite fabrici dau de regulă apă nesănătoasă. Cele mai bune fântâni sunt cele cu pompă, apoi cele bine ghizuite cu piatră și acoperite cu un coperiș (capac), din cari apa se scoate cu roata, cu scripetele sau cumpena. În lipsă de piatră, fântâna se ghizduiește cu lemn de stejar. În jurul fântânei se înalță locul și să se aștearnă petriș, luându-se măsuri ca să nu se facă băltoace și ca apa adunată să nu curgă înapoi în fântână.

Este primejdios a bea apă prea rece când suntem îmferbântați, ci atunci trebuie să ne răcorim mai întâiu prin odihnă.

Toate vasele din care bem și în care o păstrăm trebuie să se fie curate: putina, hărdăul, donița, cofa, cana etc.; mai ales pe fundul vaselor se poate așeza nămol, de aceea trebuie să se spele din când în când cu apă ferbinte și cenușe. Să nu bem apă din fântâna aflătoare în curtea unui vecin, dacă în casa lui se află cine-va bolnav de vre-o boală molipsitoare.

Pentru femei.

Ouăle roșii sau colorate.

Ouăle roșii le obținem dacă le punem în fertură de lemn de Pernambuco (băcan). Ouăle roz sau purpurii se văpsesc cu cochennilă mai mult sau mai puțin pulverisată. Ouăle brune le căpătăm văpsindu-le cu fertură de cafea. Ouăle galbene se văpsesc cu coajă de ceapă. Ouăle albastre le obținem dacă le văpsim cu lakmus în care am pus puțină sodă. Pe aceste ouă (văpsite cu lakmus) putem scrie cu oțet ori-ce; scrisoarea se va arăta roșie. Violet se văpsesc ouăle cu lemn vinet. Dacă în această fertură punem o lingură de oțet, atunci, punând în aceasta ouăle violete, vor căpeta o culoare frumoasă lila. Dacă în loc de oțet punem un virf de cuțit de kaliumchromat, avem ouă negre, pe cari se poate lesne desemna cu alb. Verde se colorează ouăle cu o fertură de verdeturi sau iarbă verde. Cu o pană de găscă tăiată și pregătită ca pana de scris putem scrie ori-ce vers, nume, figură, etc. pe ouă, întrebuițând drept cerneală o soluțiune de acid de sare (Salzsäure), ce se găsește la farmacie, compusă dintr'o egală cantitate de apă ca și de acid. Colorile de mai sus le pregătim cu apă, lăsând ca văpsala să fiarbă 5 minute. În văpsala astfel pregătită punem apoi ouăle și le ferbem 6—10 minute.

Invetături din pățaniile altora.

Documente falsificate.

S'au întemplat une-ori casuri, că cutare ori cutare om și-a falsificat oare-care document, cu scop de a câștiga prin aceasta, vându-se strimtorat și lipsit. Astfel să află unii servitori, cari în cartea lor de lucru când au eșit dela un stăpân și au intrat la altul, au șters ei înșiși timpul cât au slujit la stăpânul de mai înainte, punând d. e. în loc de 4 fl. lunar, 8 și așa mai departe, ca să vadă stăpânul cel nou, că el a avut plată bună și a stat timp lung la un stăpân, știut fiind că cele scrise în carte servesc de îndreptar. Astfel de oameni, dacă se află, se pedepsesc cu închisoare de cel puțin 14 zile. Alții eară au falsificat cărțile dela cătănie, pasapoartele, ba chiar și extrasele de botez etc. cari toți au fost pedepsiți, căci legea prescrie închisoare de o lună pentru toți aceia, cari se folosesc de falsificarea a ori-ce fel de document. (Art. de lege 40, §. 71 din anul 1879).

PENTRU MESERIAȘI

Cum recunoaștem bumbacul în o pânză de in sau de cânepă. Spălăm mai întâi bine pânza cu apă de ploae foarte curată și foarte ferbinte și o punem la uscat. După aceasta jumătate din bucățica ce vom încerca se pune timp de un minut sau două, după-cum e pânza de groasă, în acid sulfuric concentrat (dela farmacie). Se spală apoi bucățica de pânza încercată bine cu apă și se treacă între degete; în urmă o muiem în o soluție de amoniac, în care am pus puțină apă și earăși o spalăm. Toate firele de bumbac vor dispărea prefăcute în un cleiu. Firele de in și de cânepă vor rămănea foarte puțin sau de loc vătămăte.

NOUȚĂȚI

AVIS!

Rugăm pe D-nii abonați vechi și noi să binevoască a ne trimite suma, ce ne datorează, ca și noi la rîndul nostru se putem face față marilor cheltuieli, ce avem cu edarea și redactarea foii noastre.

Concert în Orăștie. Domnișoara concertistă *Clara Fabini* va da un concert vocal Luni în 13 Aprilie a. c. în sala Hotelului »Transilvania«, cu binevoitorul concurs al d-șoarelor *Delia Olariu* din Sibiu, *Adela* și *Irena Antoni*, *Elvira Barcianu* și *Henrieta Schuleri*. Acompagnamentul cu pianul îl va purta distinsa pianistă d-na *Elena Dr. Markovinovich*. Cunoscînd puterile musicale ale concertantelor, ne promitem a petrece cu plăcere orele din aceea seară.

Comandă de puști pentru România. Guvernul român a încheiat contract cu fabrica de arme din *Siria*, ca să-i facă până la finea lunii *Iulie* a. c. 60.000 puști cu repetiție sistem *Manlicher*.

† **Vicentiu Visoia**, locotenent-colonel, c. și r. în reg. Nr. 64, proprietar al medalei comemorative iubilare și al insemnului ofițesc de serviciu cl. III., a reposat la 3 April a. c. după o scurtă dar' grea boală în etate de 55 ani. Rămășițele pămîntești au fost așezate spre vecinică odihnă Luni, la 6 April a. c. în cimiterul gr.-or. din Orăștie.

† **Ioan Rusu**, medic comunal, cassarul societății de credit și economii »*Crișana*« și membru la mai multe corporațiuni culturale a decedat în 2 Aprilie a. c. Inmormîntarea s'a săvîrșit în 4 Aprilie a. c. în Brad.

Primarul Vienei. Sâmbătă s'a făcut la *Viena* alegerea de primar. A fost ales de nou antisemitul *Dr. Karl Lueger*, cu mare însuflețire și cu 124 voturi din 158. Alegerea s'a făcut pe un period de șase ani.

Reuniunea română de cântări din loc aranjează a doua zi de Paști un *Concert* cu un bogat program de piese alese. După concert va urma *dans*. În pauză 12 tineri vor juca: »*Bătuta*, *Brăul* și *Călușerul*«.

Păduri pustiite de foc Pădurea de stejar dela *Erdőbénye* (*Ungaria*) luând foc, nu se știe din ce cauză, a ars până în pămînt, pe întindere de 80 jugere catastrale. Dela pogoreala marelui incendiu a luat apoi foc și pădurea comunei *Váralja*, pe care a ars o întindere de 30 jugere. A costat muncă uriașe localizarea focului.

Groznică sinucidere cu dinamită. Fabricantul *Iosif Kniszner* din *Szepes-Sünaj* s'a sinucis în mod de tot îngrozitor. Dănsul a săpat o gaură în pămînt și a umplut-o cu dinamită; s'a așezat apoi deasupra groapei și a aprins dinamita. Trupul lui a fost prefăcut în bucăți.

Un alt cas s'a întîmplat aproape de *Ventimiglia*. Un anumit *Luigi Dona* s'a sinu-

cis cu un cartuș de dinamită, pe care și-l'a băgat în gură și i-a dat foc. Corpul seu a fost făcut în bucăți, cari au fost aruncate la o mare distanță.

Prima femeie doctor de Berlin — o *Româncă*. O telegramă din *Berlin* anunță, că d-șoara română *Elenora Strățilescu*, din *Huși*, *România*, a fost promovată în mod solemn ca doctor în filosofie. Acesta e primul cas, la universitatea din *Berlin*, când o femeie e promovată doctor în filosofie.

Minunatele pajiști englezești sunt desigur frumoase, însă nu mai frumoase ca pajiștile dintre promenările din *Budapesta* și cele de pe insula *Margareta*, al căror covor de erbabă ne oferă o priveliște atât de măreață! Încă un an mai trebuie și se împlinesc 30 de ani, decînd c. și r. semințerie alui *Edmund Mauthner* din *Budapesta* furnizează sîmînța de erburi pentru aceste pajiști minunate. Semințele de erburi pentru pajiști ale numitei firme sunt cunoscute în toate părțile, nu numai în interiorul țării, dar și peste hotare. Chiar *Germania*, *Rusia* și *Francia* își procură deja adese-ori sîmînța de erburi de alui *Mauthner*. Noi credem a da un bun sfat tuturor ca, acuma, cînd a sosit timpul pentru sîmînatul erbei, pentru a întemeia o frumoasă și viguroasă pajiște, — recomandînd amestecul de erburi de promenadă sau *Insulei Margareta* alui *Mauthner*.

Sat distrus de incendiu. În *Nagyöved* (comitatul *Strigoniu*), *Joi* trecută s'a aprins o casă, pe timp de vînt orcanic, care a dus schînteii în toate părțile, așa că în scurt timp întreg satul era cuprins în bobotaie. Au ars: biserica rom.-catolică, școala, casa parochială, casa oficiului silvanal și aproape 150 de alte case. O biată femeie voind să scoată câte ceva din casă, a ajuns'o flacăra la cap, aprinzîndu-i pîrul, dela care i-au luat foc și hainele. Până să i-le stîngă cei sosiți în ajutorul ei, nenorocita a îndurat arsuri așa de grave, că a doua zi a murit.

Catastrofa cu balonul în Budapesta. *Domnii Kubik, Ordódy, Tolnai*, directorul institutului meteorologic din *Pesta*, și locotenentul *Krahl* au avut să tacă o ascensiune cu balonul din curtea fabricii de gaz din *Budapesta*. Balonul era deja umplut de gaz și luciatorii, cari îl țineau de funii, aveau a trage din greu, ca să nu-l scape, fiindcă era vînt puternic. Cei patru domni se așezaseră deja în coș, ear' *Tolnay* conversînd cu ceilalți, făcu un gest pe care oamenii de la funii l'au interpretat așa, că trebuie să dea drumul balonului. Balonul fu luat de vînt și trîntit de acoperișele caselor. Locotenentul sparse atunci balonul, care căzî cu celeritatea mare pe acoperișul unei fabrici. Toți patru suferiră leziuni grave. *Ordódy* a murit deja.

Cursuri pentru vîlerit vor fi din 27 Aprilie până în 10 Maiu, apoi din 12—25 Octomvrie a. c. pentru învîțătorii confesionali și de stat în *Aiud*, *Szent-Endre*, *Taploczan*, *Pressburg*, *Erlau*, *Bihar-Dioszec*, *Tarczal* și

Ménes. Vor fi primiți numai învîțătorii din comunele, unde se cultivă vița de vie și unde a bîntuit și bîntue filoxera.

Biserică jefuită de țigani. În *Sân-Miclăușul-sêrbesc* zilele trecute au pătruns noaptea în biserică și au furat banii găsiți acolo și alte lucruri prețioase, cari se folosesc la serviciul divin. *Gendarmeria* a aflat pe făptuitori, cari sunt țigani corturari din *Beciche-recul-mic*.

Trei copii înecați de fum. *Zilerul Kurcsa Sándor* din *Ersekujvár* a plecat dimineața la lucru, ear' ceva mai tâziu a mers și soție-sa, încuind în casă pe cei trei copilași ai lor. Peste zi căscioara s'a aprins, nu se știe din ce cauză, și până a răsbi vecinii să spargă ușa, copilașii încuiați în casă au murit înecați de fum. Toți trei au fost aflați sub masă adunați pup.

Două sinucideri. Din *Berlin* se comunică știrea unei drame, care a cauzat o mare emoțiune în societatea berlineză. O doamnă foarte cunoscută și fata sa în vîrstă de 19 ani, au fost invitate la un bal foarte elegant la hotelul *Kaiserhof*. În cursul seratei, mama văzu pe fata sa la brațul unui cavaler pe care nu-l cunoștea. La orele 3 dimineața tinera fată dispăruse din bal. Mama plecă acasă cu nădejde de a o găsi, dar' tinera fată veni a doua zi la ameazi, și n'a voit să dea nici o explicație. Atunci mama li spune că ar fi fost mai bine dacă s'ar fi înecat în riul *Sprea*. În urma acestor cuvinte tinera fată a plecat de acasă, și după 36 ore, s'a găsit cadavrul ei în riul *Sprea*. Cîte-va ore mai tîrziu mama își sbură creerii cu un foc de revolver.

Intîmplare înfloritoare. *Ziarul »Petit Bleu de Paris«* scrie, că văduvă *Annete* din *Angers*, în etate de 58 de ani, muri pe neașteptate. Cănele femeii fiind închis în odaie, înfometat, mîncă cu desăvîrșire capul moartei. Cînd vecinii deschiseră ușa căsii, unde zăcea cadavrul, ei găsiră pe căne mîncînd cu poftă din stăpîna sa și cu mare greutate l'au putut goni de lângă cadavru.

Condamnarea unui preot la moarte. În anul trecut un preot catolic cu numele *Valdekantos* și-a ucis metresa necredincioasă. *Tribunalul din Longronó* (*Spania*) pentru acest fapt a condamnat la moarte pe preot. Inaltul cler firește a mișcat toate, ca să scape pe preot de rușinea spînzurătoarei, dar curtea de casație din *Madrid* a lăsat neschimbată sentința tribunalului. Acum clerul catolic așteaptă grația *Regelui*.

Calendarul vechiu și nou al săptămînei.

Dumin. Foriilor, toate ale Frasnucului.		
Dum.	30 (+) Dum. Floriilor	12 † S. Paști
Luni	31 C. Ipatie	13 † L. Pașt.
Marți	1 Maria Egipteanca	14 Tiburtiu
Merc.	2 Cuv. P. Tit	15 Inastasia
Joi	3 (+) Jola mare	16 Iron
Vin.	4 (+) Viner. patimilor	17 Rudolf
Sămb.	5 S. M. Cland., Diodo	18 Ipolonis

ANUNȚ.

„Casa de păstrare în Mercuria“
societate pe acții

acoardă împrumuturi ipotecare
dela suma de cor. 5000 în sus
cu 7% interese, fără a reflecta
la provisiune, la spese de ma-
nipulare și de scris.

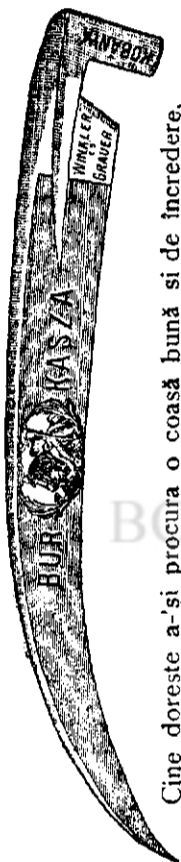
(Szerdahely) Mercuria, la 1 Ian. 1903.

(157) 10-10

Directiunea.

Winkler & Grauer din Kőbánya—Budapesta.

sunt singurii și exclusivii vînzători și expeditori
ai coaselor cu marca „BUR“, din cea mai mare fabrică de coase din lume.

Cine dorește a-și procura o coasă bună și de încredere,
ceară mai înainte prețul-curent ilustrat dela susnumita și renumita firmă, care îl trimite
gratis și franco. — Cererile se fac prin o carte postală. — Lunile de iarnă sunt cele mai
potrivite pentru adunarea comandelor! — Celor, care le adună se dă provisiune potrivită! —
Garanțată deplină! — Serviciu conștientos! — Mai multe mii scrisori de mulțumită și de
comandă ulterioare stau la dispoziția celor interesați. 12-20
(154)

Un brieu de Transvaal costă 1 fl. 50 cr.

Se află de vînzare

(140) 3-

Casă Wertheimiană

mare cu două uși nr. 8.

Prețul 250 floreni.

A se adresa la
Administrația „Bunul Econom“.

1.000.000
KRONEN

ALS GRÖSSTER GEWINN IM GLÜCKLICHSTEN FALLE.

VERZEICHNISS

aller 55.000 Gewinne.

Der grösste Gewinn im glücklichsten Falle

1.000.000 Kronen.

Speziell sind die Gewinne wie folgt eingeteilt:

	Kronen
1 Prämie mit	600000
1 Gew.	400000
1	200000
1	100000
1	50000
1	30000
1	20000
1	15000
1	10000
1	5000
1	3000
1	2000
1	1000
1	500
1	300
1	200
1	100
1	50
55.000	14.400.000

Scrisoare de comandă: a se tăia. Dlor A. Török & Comp. prim-colectorii, Budapesta.

Vă rog a-mi trimite.....losuri originale de clasa I. a loteriei de clasă reg. ungh. privilegiată, dimpreună cu planul oficial. (176) 1-6

Suma de coroane..... (este a se ridica prin ramburs) ce nu convine rugăm a șterge. (urmează prin mandat postal.)

Adresa exactă {

Noroo deosebit la Török.

Mulți, foarte mulți s'au făcut fericiți prin noi!
Peste 10 milioane cor. au câștigat mușterii nostri prin noi.

Nici o loterie din lume nu presintă o șansă mai mare, ca loteria noastră de clasă reg. ungh. privilegiată, care începe din nou în curînd. Din

110.000 losuri se vor trage 55.000

cu câștiguri în bani, adică din totalul losurilor sunt jumătate din ele câștigătoare, conform conspectului de alături.

În total se vor sorți în curs de 5 luni enorma sumă de

14 milioane 459.000 coroane.

Intreaga întreprindere stă sub supraveghierea statului.

Costul losurilor originale de clasa I. este: pentru o optime (1/10) fl. — 75 sau cor. 1'50
„ un pătr. (1/4) „ 1'50 „ „ 3—
„ o jumăt. (1/2) „ 3— „ „ 6—
„ un întreg (1) „ 6— „ „ 12—

și se trimit cu ramburs sau în urma trimiterii anticipată a banilor

= Planurile oficiale se trimit gratis. =

Cererile pentru losuri originale rugăm a le face cu încredere până în

20 Aprilie n. a. c. la

A. Török & Co.

casă de bancă în Budapesta.

Cel mai mare debitant al Ungariei în loteria de clasă.

Secțiunile loteriei de clasă a colecturii noastre principale sunt:

- Centrala: Theresienring 46/a.
- 1. filială: Vaitznering 4.
- 2. filială: Museumring 11.
- 3. filială: Elisabethring 54.

Nu există

Sămînțe agricole și de grădină mai bune și mai recomandabile

ca acelea care le expediază de 28 ani

MAUTHNER ÖDÖN Furnisorul Curții Regale în BUDA-PESTA.

Cancelaria și depozitele: Str. Rottenbiller 33. Localul de vînzare: Str. Andrassy 23.

(139)

Catalogul ilustrat, de 226 pagini, se trimite la cerere gratuit și franco.

14-52